

Logopedinių pratybų metu mokinys:

- ✓ mokomas skirti taisyklingą garso tarimą nuo netaisyklingo (fonemas vaikas skiria, tik nejaučia savo netikslaus tarimo);
- ✓ atliekama kalbėjimo padargų mankšta, rengiamasi garso tarimui mokytis;
- ✓ mokomas tarti kalbos garsas, garsas įtvirtinamas įvairiose žodžio padėtyse;
- ✓ įtvirtinamas garso tarimas rišlioje ir savarankiškoje kalboje;
- ✓ lavinamas (ugdomas) girdimasis suvokimas (vienodų žodžių, posakių, garsažodžių atpažinimas, žodžių, panašių garsine sudėtimi skyrimas, skiemenų, fonemų diferencijavimas, žodžių garsinės analizės mokymas);
- ✓ lavinama foneminė klausa;
- ✓ painiojami garsai mokomi skirti;
- ✓ abu garsai įtvirtinami rišliojoje ir savarankiškoje kalboje;
- ✓ plečiamas žodynas – kalboje nuolat vartojami nauji žodžiai;
- ✓ mokomas skaityti, suprasti, kas perskaityta;
- ✓ mokomas rašyti, kai pasireiškia raidžių praleidimai, keitimai, painiojimai ir kiti su rašymu susiję sunkumai.

Atitinkamas dėmesys skiriamas smulkiajai motorikai (rankų pirštų) judesiams tikslinti, sunkumams įveikti. Manoma, kad tarp smulkiosios motorikos judesių ir vaiko sklاندus kalbėjimo yra tiesioginis ryšys.

Mokslininkai teigia, kad smulkiosios motorikos lavinimas didina galvos smegenų žievės aktyvumą, todėl gerėja kalbėjimas, klausa, rega, dėmesys.

Logopedas – specialistas, turintis aukštąjį išsilavinimą ir logopedo kvalifikaciją, teikiantis pagalbą vaikams, turintiems kalbėjimo, kalbos, komunikacijos, rašymo (skaitymo) sunkumų.

Mokymas gražios, taisyklingos kalbos yra sistemingas ir nuoseklus procesas, apimantis vaiko pažinimo veiklą. Bet logopedinio darbo sėkmę lemia tėvų, mokytojų ir logopedo darnus bendradarbiavimas.

Mokyklos logopedas pratybas organizuoja po pamokų.

Taip pat logopedas užsiima ir konsultavimu bei pedagoginiu švietimu.

Lankstinuką parengė logopedė Jūra Tėvelė

KAUNO R.
NEVERONIŲ GIMNAZIJA

Logopedinė pagalba mokykloje

Atmintinė tėvams apie logopedo teikiamą pagalbą mokykloje

Neveronys
2019

Vaikų kalba yra nevienodo lygio. Kiekvienas vaikas unikalus. Jis vystosi priklausomai nuo savo individualių gebėjimų, kalbos plėtojimosi, šeimos auklėjimo.

Pradėdamas lankyti mokyklą, vaikas turi gerai suprasti kasdieninę kalbą, taisyklingai tarti garsus ir sudarinėti frazes.

Gerai išplėtotą kalbą, taisyklinga tartis yra vienas iš svarbiausių veiksnių, nulemiančių sėkmingą vaiko mokymąsi mokykloje.

Mokykloje mokiniai naujas žinias gauna kalbine forma. Tam, kad mokiniai šias žinias bei informaciją suvoktų ir priimtų, turi būti tikras kalbos išsivystymo lygis.

Sistemiškai gaunama informacija ir žinios lavina mokinių atmintį, mąstymo procesus, plečia žodyną, ugdo kalbą.

Gerai išlavėjusi žodinė kalba yra svarbiausia sėkmingo rašomosios kalbos išmokimo sąlyga.

Tuo tarpu sutrikusios kalbos raida neišvengiamai daro įtaką mokinio mokymuisi mokykloje. Sutrikusi kalbos plėtotė taip pat turi įtakos ir mokinių bendravimo su draugais sėkmei.

7 metų vaikas:

✓ taisyklingai taria garsus, skiria juos iš klausos;

✓ pakartoja įvairaus sudėtingumo ir ilgumo žodžius;

✓ geba išskirti žodžio garsą, nurodyti jo vietą žodyje;

✓ supranta vartojamų žodžių prasmes, kalbos intonacijas;

✓ kuria naujus žodžius, vartojamas pakankamas žodynas;

✓ domisi knygomis, patinka sekti pasakas, minti mįsles, deklamuoti eilėraščius;

✓ imituoja skaitymą apibūdinant iliustracijas;

✓ geba trumpai pasakoti, apibūdinti, diskutuoti, informuoti, aiškinti, išreikšti jausmus.

Jeigu pastebėjote, kad vaikas turi kalbėjimo, kalbos sunkumų, kreipkitės į mokyklos logopedą arba į Pedagoginę psichologinę tarnybą dėl visapusiško vaiko ištyrimo.

Jeigu vaiko kalbos raida vėluoja, gali prireikti specialių pratybų, kurias pasiūlys mokyklos logopedas ar Pedagoginės psichologinės tarnybos specialistai.

Kuo anksčiau tėvai kreipiasi į logopedą, tuo greičiau užsiėmimų metu vaikai išmoka taisyklingai tarti garsus, pagerėja kalba. Ugdoma kalba palengvins vaiko mokymąsi, bendravimą, suteiks daugiau pasitikėjimo savimi.

Dažniausiai

pasitaikantys kalbos plėtotės trūkumai:

✓ fonetinis kalbėjimo sutrikimas pasireiškia:

netaisyklingu garsų tarimu;

vienu garsų keitimu kitais;

garsų netarimu.

Dažniausiai netaisyklingai tariami s, z, š, ž, c, č, dz, dž, r, l garsai. Vaikai gerai girdi ir skiria kalbos garsus, pakankamai gerai analizuoja žodžius garsais.

✓ fonologiniai kalbos sutrikimai pasižymi:

netaisyklingu garsų tarimu;

garsų netarimu;

vienu garsų keitimu kitais.

Vaikai blogai skiria kalbos garsus, sunkiai sekasi analizuoti žodžius garsais, išskyla sunkumų mokantis skaityti ir rašyti.

✓ *kalbos neišsivystymas* pasireiškia:
vėluojančia kalbos raida;
daugelio kalbos garsų netarimu;
blogu kalbos supratimu;
skurdžiu (nepakankamu) žodynu;
foneminės klausos, girdimojo suvokimo nepilnavertiškumu.

Kai kuriuos sutrikimus vaikai išauga, kitus galima įveikti ar sumažinti. Kalbos ir kalbėjimo įveikimo galimybės yra skiriamos ugdymo procese ir logopedas pasiruošęs pagelbėti vaikui.

Pagrindinė logopedo darbo forma yra pratybos:

- individualios;
- pogrupinės (2–4 mokiniai);
- grupinės (5–8 mokiniai).

Logopedas numato specifinius tikslingus logopedinio poveikio metodus, grupuoja mokinius, turinčius panašias problemas, priskiria vienai grupei ir taiko panašius, tačiau individualius darbo metodus.

Efektyviausia darbo forma, teikiant pagalbą mokiniams, yra *individualus* darbas su mokiniu.

Smulkiosios motorikos (rankų pirštų) lavinimas didina galvos smegenų žievės aktyvumą, todėl gerėja kalbėjimas, klausimas, rega, dėmesys.

Užduotys, lavinančios smulkiąją motoriką:

- ✓ atsegti ir užsegti sagas;
- ✓ surinkti į dėžutes įvairaus dydžio akmenėlius, pupas, žirnius, kruopas;
- ✓ ritmiškai belsti pieštuku į stalą;
- ✓ suverti žiedus, karoliukus ant virvutės;
- ✓ suvyti įvairaus storio spalvotų siūlų kamuolius;
- ✓ kirpti, lankstyti iš popieriaus;
- ✓ spalvinti paveikslėlius;
- ✓ atlikti pirštukų mankštelę.

Smulkiosios motorikos lavinimas galėtų būti derinamas su trumpais ketureiliais, mįslėmis ir žaidybinės veiklos metu.

Ugdyme vaiko kalbą

Atmintinė tėvams

Kalba, jos vartojimas žmogui užima pačią svarbiausią vietą komunikuojant mus supančiame pasaulyje. Todėl kalbėjimo ir kalbos plėtotės vėlavimas mokykloje vaikui kelia daug problemų: gali sulėtėti vaiko raida, gali būti neigiamai paveikta vaiko asmenybės raida, gali būti sutrikdytas bendravimas. Visa tai neretai tampa mokymosi sunkumų priežastimi.

Logopedinė pagalba

- ✓ anksti pastebėti sunkumus;
- ✓ kalbėti su vaiku aiškiai, lėtai, ramiai;
- ✓ įvardinti aplinkos daiktus, jų atliekamus veiksmus, reiškinius;
- ✓ kalbėti aiškiais, išplėstiniais sakiniais;
- ✓ tikslinti kalbėjimą neįkyriai ir nepastebimai;
- ✓ plėtoti dialogą ar monologą skatinant kalbėti;
- ✓ neskubėti atsakant į vaiko klausimus;
- ✓ neskubinti vaiko, kai jis atsako į klausimus;
- ✓ skaityti pasakas aiškiai, vaikui suprantamu tempu;
- ✓ klausinėti vaiko įvairiose situacijose, įtvirtinti tai, ką išmoko;
- ✓ įvardinti veiksmus žaidžiant su vaiku;
- ✓ ramiai atsakyti į pateiktus klausimus;
- ✓ kartu prisiminti atliktų žaidybinių veiksmų nuoseklumą;
- ✓ kartu planuoti būsimą veiklą;
- ✓ tėvai ir artimieji – pagrindiniai kalbos plėtotės trūkumų pastebėjimo ir įveikimo pagalbininkai.

Mokykite taisyklingai tarti garsus

Taisyklingas garso tarimas priklauso nuo tikslios artikuliacijos. Tam reikalinga kasdienė lūpų, liežuvio mankšta. Logopedui paaiškinus, atlikite pratimus kartu su savo vaiku. Stebėkite, kaip vaikas kalba. Netaisyklingai tariamus žodžius pataisykite, pakartokite patys taisyklingai, kartokite duetu su vaiku.

Mokyti kalbos garsus padeda įvairūs trumpi eilėraščiai, skaičiuotės.

Lavinkite foneminę klausą

Foneminė klausą yra gebėjimas skirti kalbos garsus jų klausant. Gera foneminė klausą yra taisyklingo kalbėjimo, mokymosi skaityti ir rašyti pagrindas. Vaikai, kuriems neišlavinta foneminė klausą, painioja panašiai tariamus garsus, kaip antai, k-g, t-d, p-b, s-š, s-z, š-ž, z-ž, r-l, afrikatas. Pamokykite vaiką skirti vieną garsą garsų, skiemenų, ir žodžių eilėje, nustatyti pirmą žodžio garsą, sugalvoti nurodytu garsu prasidedančių žodžių, pasakyti sakinį, pasekti pasaką.

Turtinkite žodyną

Žodyno turtinimui siūlykite žaisti įvairius siužetinius žaidimus, mokykite įvairaus sudėtingumo ir ilgumo žodžių, įvairių apibendrinimų. Kalbėkite žaisdami su vaiku. Kalba palydėkite savo ir vaiko veiksmus. Duokite laiko pasakyti vaikui iki galo, išklausykite jį. Vaikščiodami su vaiku aptarkite tai, ką matote, girdite, užuodžiate. Pasakykite, kad žodžiai gali turėti ir ne vieną

reikšmę. Kalbėkite pilnais sakiniais. Sekite pasakas, skaitykite apsakymus.

Mokykite apibendrinimų, antonimų, laiko santykius reiškiančių žodžių pavadinimų

Mokykloje labai svarbu atsakyti į klausimus pilnu sakiniu, kalbėti nuosekliai, todėl svarbu lavinti vaiko gebėjimus pasakoti rišliai. Pradžioje mokykite apibūdinamojo pasakojimo, lyginkite du daiktus, panaudokite siužetinius paveikslėlius, knygelių iliustracijas. Su vaiku dėliokite paveikslėlių serijas, skatinkite pasakoti juose pavaizduotas istorijas. Žaiskite žaidimus, kurkite istorijas, kartu stebėkite ir aptarkite televizijos laidas. Gražiai ir garsiai paskaitykite kokį nors tekstą. Geriausiai tinka pasakėlės. Tokiu būdu lavėja vaiko girdimasis suvokimas, vaizduotė, kuri labai svarbi mokantis skaityti ir rašyti.

Tobulinkite gramatinius gebėjimus

Su vaiku sudarinėkite priesaginius, sudurtinius žodžius, mokykite derinti daiktavardį ir skaitvardį, kaip antai: *trejos bitės, dveji batai* (dvi poros batų), *devynerios kelnės, devyneri, aštuoneri, aštuonerios* ir pan., daiktavardį ir būdvardį (*platus kelias, siauras takelis*), skatinkite tiksliai vartoti prielinksnius, būdvardžių laipsnius.

Šią veiklą taip pat galite paversti žaidimu.